

Aktuálne právne informácie

3/2016

Trestná zodpovednosť právnických osôb

Dňa 13.11.2015 bol v Národnej rade Slovenskej republiky schválený zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon“). Návrh zákona vychádza z Návrhu opatrení na zabezpečenie plnenia odporúčaní prijatých Pracovnou skupinou OECD pre úplatkárstvo v medzinárodných obchodných transakciách pre Slovenskú republiku. Zákon nadobudne účinnosť 1. júla 2016 a do svojich ustanovení preberá obsah početných, právne záväzných aktov Európskej únie, týkajúcich sa okrem iného boja proti podvodom, korupcii, organizovanému zločinu, terorizmu či ochrany životného prostredia.

Aký bude predmet a pôsobnosť zákona?

Zákon obsahuje úpravu základov trestnej zodpovednosti právnických osôb, jednotlivé druhy trestov, ktorými možno právnickú osobu potrestať, spôsob ich ukladania a úpravu trestného konania. Subsidiárne sa budú na Zákon vzťahovať ustanovenia Trestného zákona a Trestného poriadku.

Široko koncipovaná je územná pôsobnosť Zákona, v rámci ktorej platia nasledovné základné pravidlá:

- Zákon sa bude vzťahovať na trestnosť činu právnickej osoby spáchaného na území Slovenskej republiky;
- Zákon sa bude vzťahovať na trestné činy spáchané mimo územia Slovenskej republiky právnickou osobou so sídlom v Slovenskej republike alebo organizačnou zložkou zahraničnej právnickej osoby so sídlom na Slovensku;
- Zákon sa bude vzťahovať aj na trestnosť činu zahraničnej právnickej osoby spáchaného mimo územia Slovenskej republiky, ak bol takýto čin spáchaný v prospech alebo na škodu právnickej osoby so sídlom v Slovenskej republike, v prospech občana Slovenskej republiky alebo cudzinca s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky.

Aké trestné činy Zákon prinesie?

Zákon obsahuje taxatívny výpočet trestných činov, za spáchanie ktorých vzniká trestná zodpovednosť právnických osôb. Tento výpočet zodpovedá záväzkom Slovenskej republiky vyplývajúcim z medzinárodných dohôd ako aj z členstva v Európskej únii.

Mimo rámec medzinárodných záväzkov bol výpočet rozšírený o trestné činy, ktorých stíhanie je v záujme Slovenskej republiky. Za zmienku stojí skutočnosť, že zákonodarca pritom zabudol na celý rad osobitne dôležitých trestných činov, za ktorých spáchanie právnická osoba nebude trestnoprávne zodpovedná. Medzi tie patrí napríklad nevyplatenie mzdy a odstupného; podvod; zavinený úpadok; poškodzovanie alebo zvýhodňovanie veriteľa či machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe.

Priama trestnoprávna zodpovednosť

Nový zákon zavádza do slovenského právneho poriadku tzv. priamu trestnoprávnu zodpovednosť právnických osôb v porovnaní s doterajšou úpravou. Znamená to, že právnickej osobe bude možné v trestnom konaní uložiť konkrétny trest na rozdiel od súčasného obmedzenia sa na ochranné opatrenia. Doteraz bolo možné za trestné činy stíhať iba fyzické osoby konajúce v ich mene.

Právnickej osobe možno na základe tzv. konceptu pričítateľnosti pričítať trestný čin spáchaný v prospech, v mene, v rámci alebo prostredníctvom činnosti právnickej osoby jej orgánmi alebo jej zástupcami špecifikovanými v Zákone. Trestná zodpovednosť právnickej osoby vznikne aj za predpokladu, že niektorá z týchto osôb, hoci aj z neobľúbenej možnosti umožní spáchanie trestného činu osobou, konajúcou v rámci svojich konkrétne zverených oprávnení (napríklad osobou pracujúcou na dohodu alebo mandatórom). Ustanovenie obsahuje aj liberačný dôvod, na základe ktorého sa takéto protiprávne konanie právnickej osobe ako trestný čin nepričíta.

Vyhlásenie konkurzu, vstup spoločnosti do likvidácie, zrušenie spoločnosti ani vznik iných, právne dôležitých skutočností nemá vplyv na zánik trestnej zodpovednosti právnickej osoby. Trestná zodpovednosť zrušenej právnickej osoby prechádza na všetkých jej právnych nástupcov s výnimkou fyzickej osoby.

Na koho sa Zákon neuplatní?

Trestná zodpovednosť právnických osôb v zmysle Zákona sa nebude uplatňovať na štáty a ich orgány, medzinárodne organizácie, obce či právnické osoby zriadené zákonom.

Nové definície pojmov v slovenskom trestnom práve

Zákon zavádza nové definície pojmov páchatel'a a spolupáchatel'a, ktoré nebolo možné prevziať z právnej úpravy Trestného zákona. V Zákone je tiež definovaná aj forma účastníctva právnickej osoby na spáchaní trestného činu.

Aké druhy trestov sa budú ukladať?

Právnickú osobu bude možné za spáchanie trestného činu potrestať nasledovnými druhmi trestov:

- trestom zrušenia právnickej osoby;
- trestom prepadnutia majetku;
- trestom prepadnutia veci;
- peňažným trestom;
- trestom zákazu činnosti;
- trestom zákazu prijímať dotácie alebo subvencie;
- trestom zákazu prijímať pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie;
- trestom zákazu účasti na verejnom obstarávaní; a
- trestom zverejnenia odsudzujúceho rozsudku.

Súd pri výbere druhu trestu a určení jeho výmery bude prihliadať najmä na povahu trestného činu a jeho spoločenskú závažnosť, na pomery právnickej osoby vrátane majetkových a jej doterajšiu činnosť, ako aj na skutočnosť, či nevykonávala činnosť vo verejnom záujme so strategickým významom pre národné hospodárstvo, obranu alebo bezpečnosť štátu. Rovnako tak bude súd prihliadať aj na zabezpečenie minimálneho vplyvu trestu na zamestnancov právnickej osoby, na právom chránené záujmy poškodených a veriteľov právnickej osoby, ktorých pohľadávky vznikli v dobrej viere bez súvislosti s trestnou činnosťou.

Aké špecifiká bude mať trestné konanie proti právnickým osobám?

Zákon zamedzuje dvojitému postihu právnickej osoby súbežne v správnom a trestnom konaní. Právoplatné rozhodnutie vydané proti právnickej osobe pre ten istý skutok v správnom konaní bude tvoriť prekážku už rozhodnutej veci (res iudicata).

Súvis medzi trestnými činmi, z ktorých je obvinená právnická osoba a fyzická osoba konajúca v jej mene, môže byť predpokladom k vedeniu spoločného konania, v ktorom sa ich trestná zodpovednosť posudzuje samostatne.

Zabrániť následku trestného činu alebo zmareniu účelu trestu majú inštitúty obmedzujúcich a zaisťovacích opatrení. Týmito sú:

- povinnosť zloženia peňažnej sumy alebo veci do úschovy na súde;
- zákaz nakladania s určitými vecami alebo právami;
- povinnosť niečo vykonať, niečoho sa zdržať alebo niečo strpieť.

V trestnom konaní za právnickú osobu koná štatutárny orgán s právom nevyповeдаť.

Záver

Zákon zavedie priamu trestnoprávnu zodpovednosť právnických osôb. Znamená to, že právnickej osobe bude možné pričítať trestný čin, ktorý spácha v jej mene fyzická osoba oprávnená za ňu konať alebo rozhodovať. Aj napriek subsidiárnemu použitiu ustanovení Trestného zákona je výpočet trestných činov, ktoré bude možné právnickej osobe pričítať, v porovnaní s Trestným zákonom do značnej miery zúžený. Po začatí trestného stíhania voči právnickej osobe bude účinnosť niektorých právnych úkonov štatutárneho orgánu podliehať schváleniu súdom.

Kontakty:

V prípade akýchkoľvek otázok sa prosím neváhajte obrátiť na Vašu kontaktnú osobu v našej kancelárii, prípadne sa obráťte na JUDr. Mareka Olekšáka (marek.oleksak@bapol.sk) alebo Mgr. Mareka Orosza (marek.orosz@bapol.sk)

Balcar, Polanský & Spol. s.r.o.
Advokátska kancelária
Pribinova 25
811 09 Bratislava

Telefon: +421 220 251 312
Fax: +420 251 009 112
E-mail: office@bapol.sk
www.balcarpolansky.sk